

LENIN ÉS A KÖNYV

Lenin a könyv embere volt. Ez a jelző ugyan alig meríti ki jellemzésben a marxizmus—leninizmus alkotó továbbfejlesztőjét, az Októberi Forradalom Jángelmű vezérét és Szovjetország megszervezőjét, a világtörténelem egyik legnagyobb alakját, egyikét a legzseniálisabb elméknek és akaraterőknek, akik a történes kerekét forgatták. De itt, A KÖNYV írói és olvasói emlékeznek reá, aki — ismételjük — egész életében a könyv embere volt. Kétféle értelemben is.

Először mint olvasó, aki a legeredetibb szellemek egyike volt, de egyszersmind az emberi műveltség legjobb forrásaiból ivott. Olvasói figyelmét semmi sem kerülte el. Gorkij beszéli el, hogy egy alkalommal illegalitásában barátjánál töltött egy éjt, ahol is a Knackfusz-féle művészettörténeti monográfiák sorozata került elébe. Lenin nagy érdeklődéssel forgatta és olvasgatta őket s reggelre kelve megjegyezte: mily érdekes tudomány, mennyi ingerlő probléma, kár, hogy sohasem lesz időm már velük foglalkozni. S ugyancsak nagy íróbarátjától tudjuk, hogyan találta egyszer már a Kremlben Lenin íróasztalán Tolsztoj Háború és békéjét, a híres vadászfejezetnél kinyitva, mire Lenin megjegyezte, hogy az előző este kedve támadt e részt újra elolvasni. Különben is nagyon szerette Tolsztojt és általában az irodalmat. Nővére még akkor is vitt neki könyveket a könyvtárból, amikor a hőrtőnben volt.

Mindezek azonban csak epizódok ahhoz a rendszeres, kemény, célludatos olvasáshoz, kutató munkához képest, melyet Lenin már *A kapitalizmus fejlődése Oroszországban* című könyve megírásánál — 583 könyvet olvasott el e munkájához —, majd száműzetésében, Szibériában, végül külföldön, Zürichben, Genfben, Párizsban, Londonban folytatott. Az *imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka* című művéhez éppen úgy, mint a *Materializmus és empiriokriticizmus*-hoz is a könyvek dandárát tanulmányozta át. Tudott idegen nyelveket s rengeteg idegen nyelvű könyvet olvasott.

Külföldön úgyszólván ideje felét *könyvtárakban*, Londonban a British Museum-ban töltötte. Még a világháború alatt is sikerült a könyvtárak közti kölcsönzés útján megkapnia a szükséges könyveket és folyóiratokat Németországból. Lenin nem azt tekintette egy nyilvános könyvtár büszkeségének és dicsőségének, hogy hány ritkaság, hány XVI. századbeli kiadvány vagy XVIII. századból származó kézirat van birtokában, hanem azt, hogy milyen széles körben forognak könyvei a nép között, hány új olvasót tud bevonni, milyen gyorsan tud kielégíteni bármely könyvigénylést, hány könyvet ad ki otthoni olvasásra, hány gyereket von be az olvasásba. Cikket is írt erről. *Mit tehetünk a népművelésért* címmel, amelyben munkás-olvasóinak figyelmét a könyvtárügyek megszervezésére irányította. Könyvet a tömegeknek — s a könyvtár: út e jelszó megvalósításához.

Leninnek ez az írása már átvezet bennünket ahhoz az időszakhoz, amikor mint a győzelmes Októberi Forradalom vezére s a népbiztosok tanácsának elnöke a könyvvel, a *könyvtárak ügyével* most már nem csupán maga és olvasói, hanem milliók és milliók számára foglalkozott. Ő kezdeményezte a könyvtárügyek átszervezését az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaságban. Már az Októberi Forradalom legelső napjaiban megírta javaslatait a Petrográdi Közkönyvtár munkájának új módon való megszervezésére, majd félévre rá ő maga megfogalmazta a Népbiztosok Tanácsának rendeletét a könyvtárügy helyes megszervezésére, a svájci—amerikai rendszer bevezetése érdekében. Figyelme minden részletre kiterjedt. Például: 1.

tudja-e pontos adatokkal igazolni a könyvtáros könyvtára kötetforgalmának növekedését, 2. olvasóterme látogatottságát, 3. a könyv- és újságcserét más könyvtárakkal és olvasótermekkel, 4. központi katalógus összeállítását, 5. a vasárnapok felhasználását, 6. az esték felhasználását, 7. új olvasórétegek, nők, gyermekek, nemorosok stb. megnyerését, 8. tud-e válaszolni az olvasók kérdéseire, 9. milyen egyszerű és gyakorlati módszereket alkalmaz a könyvek és napilapok megőrzésénél, megóvásuknál, a könyveket és napilapokat az olvasás után gépiesen rakják-e el vagy rendezik, 10. a kikölcsönzésnél, 11. a biztosítékok leegyszerűsítésére a kikölcsönzésnél, 12. a postai küldésnél? stb. Tette pedig mindezt akkor, amikor a leghősibb erőfeszítésekre volt szükség, mert ugyanezen időtájt írt levelében írja: »nincs fűtőanyagunk, a gyárak államaik, kevés a papír, nem tudunk könyvhöz jutni. Ez mind igaz, de azonkívül igaz az is, hogy nem tudjuk megszerezni azt a könyvet sem, ami van...«

Lenin roppant jelentőséget tulajdonított a könyvtárügy jó megszervezésének s a kultúrforradalom e részére rendkívül nagy figyelmet fordított. Erről ékesszólóan tanúskodik a Lenin a könyvtárakról című mű, amelyben egybe van gyűjtve számos Lenin-től származó cikk, beszéd, utasítás és általa aláírt rendelet. Ezekből kiviláglik, mennyire figyelemmel kísérte Lenin a könyvtárügyek megszervezését, mennyire konkrétak voltak útmutatásai. Még arra is ad útmutatást a könyvtári osztálynak, hogy miképpen kell megszervezni a szocialista versenyt a könyvtárak között. Ha megteremtjük az egész országot jól kiszolgáló könyvtári hálózatot — tanította Lenin —, akkor a nép százszorta erősebben, gyorsabban, sikeresebben vonzódik majd az írástudáshoz, a fényhez, a tudáshoz. Akkor majd a népművelés ügye hétmérföldes léptekkel fog előrehaladni.

Lenin szerette idézni a francia közmondást: Du choc des opinions jaillit la vérité, a vélemények összecsapásából bukkan elő az igazság. A »vélemények« megismerését a könyvek közvetítik. Lenin érezte a jó könyv erejét, elsősorban Marx könyvéit. Számtalanszor mondta: »ki akar tanácskozni Marxszal?« Ő állandóan »tanácskozott« Marxszal. A forradalom legnehezebb pillanataiban Marx olvasásához folyamodott, fölkeresték dolgozószobájában, amikor köröskörül minden vonrongott, Lenin pedig Marxtól olvasta, s néha nagyon nehezen lehetett csak a könyvtől elszakítani. Ime az igaz olvasó!

Nyolcvanötödik születésnapján minden magyar könyvtáros és olvasó tisztelettel hajlik meg Lenin emléke előtt.

K. J.

Kitüntetett könyvtárosok

A népművelési miniszter »A szocialista kulturáért« kitüntető jelvényt a következőknek adományozta:

Csombok Józsefné	népkönyvtáros	Visznek
Páldy Róbert	könyvtárvezető h.	Fejérmegyei Könyvtár
Sánta Józsefné	népkönyvtáros	Szentlőrinc
Sógor Mária	könyvtáros	Baracs-Templomos puszta
Szabó Margit	könyvtárvezető	Siklós
Smelkó Tiborné	megyei könyvtárvezető	Budapest

A népművelési miniszter »miniszteri dicsérő oklevelet« adott az alábbiaknak:

Havrilla János	könyvtáros	Perkáta
Horváth József	könyvtáros	Enying
Jakobi Edit	könyvtárvezető	Szigetvár
Trapp Sándor	könyvtárvezető	Drávacsepely
Vajda Józsefné	könyvtárvezető	Sásd
Vándor János	könyvtárvezető	Szókéd
Venezs Béla	könyvtárvezető	Sztálinváros